

— висока матеріало— та енергоємність при майже монопольній залежності від імпорту енергоносіїв;

— неефективна галузева структура: переважають фондо— та енергоємні виробництва, дуже низький рівень наукоємних технологій і виробництв, відсутність завершених техно-логічних циклів продукції кінцевого споживання;

— негативний вплив на природне середовище в районах високої концентрації хімічних виробництв.

Вітчизняні хімічні підприємства найбільш чутливі до підвищення цін на паливо. У собівартості продукції витрати на газ становлять до 70 %, оскільки залежно від технології газ використовується не тільки як паливо, а й як сировина. Стабільні ціни на газ до 2005 року на рівні 70 \$ за 1 тис. куб. м., забезпечували конкурентоспроможність хімічної продукції на світовому ринку і стримували інвестиції на модернізацію обладнання та зміну енергозатратних технологій. Сьогодні ж хімічні підприємства не можуть покрити витрати за енергоносії, тому уряд планує проводити пільгові розрахунки в обмін на забезпечення аграрних підприємств мінеральними добривами.

Високою є залежність хімічного виробництва від сировини. Україна власних ресурсів для виробництва мінеральних добрив не має, тому змушена закупати сировину у Росії, Алжирі, Тунісі.

Незважаючи на вказані проблеми, хімічні підприємства мають значний потенціал для свого подальшого розвитку, що свідчить про їх високий рівень інвестиційної привабливості. Оскільки цей сектор економіки залишається перспективним, навіть на світовому ринку, на сучасному етапі більшість підприємств цього комплексу знаходяться під контролем та впливом фінансово-промислових груп («Приват», «Менеджмент підприємства», «RosUkrEnergo» та інші), які мають суттєві фінансові ресурси для забезпечення розвитку хімічних підприємств.

Лободзинська Т. П.

асистент кафедри теоретичної
та прикладної економіки НТУУ «КПІ»

ДО ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ТА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Запорукою стійкого функціонування підприємства є конкурентоспроможність його продукції. В умовах сьогодення біль-

шість українських підприємств змушені вирішувати два взаємопов'язаних питання, щоб вижити й розвиватись, а саме:

1. Визначити інвестиційні джерела з метою придбання сучасної технології та устаткування.

2. Здійснити випуск конкурентоспроможної продукції, за умови великого зносу устаткування, з мінімальним застосуванням сучасних технологій і матеріалів.

Питання конкурентоспроможності продукції можливо вирішити, пропонуючи споживачам продукцію за нижчими цінами, тому що через старіння устаткування та проблеми із залученням у виробництво новітніх технологій і матеріалів, внаслідок обмеженості власних ресурсів підприємств, боротьба з конкурентами за якістю не має сенсу.

При затрудненнях у залученні зовнішніх джерел фінансування варто створити систему пошуку внутрішніх резервів інвестування. За таких умов, основною виступає сукупність заходів з економії витрат підприємства, що розроблена відповідно до концепції планування витрат. Дана сукупність стане одним із головних чинників зниження цін на продукцію українських виробників.

За статистичними даними відмічається, що основу розвитку економіки України становить не основне виробництво продукції, а видобуток корисних копалин, виробництво напівфабрикатів, обробка сільськогосподарської продукції. У той же час підприємства, які випускають високотехнологічну, наукомістку продукцію, не мають достатнього поля діяльності. Закордонна практика свідчить, що машинобудування є «двигуном» науково-технічного прогресу національних економік. В Україні найближчим часом можуть бути не вирішені питання розвитку цієї галузі, тому сировинна база країни не зможе мати високотехнологічної переробки й одержання конкурентоспроможної на зовнішньому ринку готової продукції. Проблема розвитку підприємств машинобудування, як пріоритетної галузі, здатної конкурувати на зовнішніх ринках, є актуальною. Для розвитку підприємств даної галузі в Україні мається значний науковий і виробничий потенціал, зусилля якого націлюються на вирішення задачі пошуку внутрішніх резервів підвищення ефективності функціонування підприємств, ключову позицію в якій має проблема розробки правильної цінової і витратної політики на підприємстві.

Аналіз машинобудівної промисловості України дозволяє зробити висновки про те, що для роботи підприємств цієї галузі у ринкових умовах потрібно знайти додаткові джерела фінансування виробництва та збуту продукції, а також визначити можли-

ві шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції на українському і світовому ринках.

Можливим шляхом зростання конкурентоспроможності української продукції машинобудівної галузі, за умов використання у виробництві застарілого обладнання, що призводить до її низької якості та збільшення витрат, є виважені витратна, цінова та асортиментна політики виробників, що можливо саме при застосуванні наукового підходу до проблем ціноутворення, економії витрат та розробки методик ціноутворення і заходів економії витрат, які відповідають реаліям ринкового життя підприємств даної галузі.

Основою господарської діяльності підприємства є витратна політика, яка виконує багато завдань у соціальній, виробничій, фінансовій, збутовій сферах його діяльності. Одним із головних завдань витратної політики є питання визначення обґрунтованого зменшення витрат у процесі серійного виробництва, а також сприяння у розробці виваженої цінової політики підприємства.

Під витратною політикою сучасного виробництва розуміють загальні принципи та процедури, яких дотримується підприємство у сфері визначення витрат на свою продукцію. Політика витрат розробляється разом з ціновою політикою і є базисом для її здійснення.

Планування витрат розпочинає процес формування витратної політики підприємства і є її базою. Саме в ній розглядаються проблеми ресурсозбереження, визначається планова собівартість продукції, по співвідношенню якої з фактичною собівартістю визначають ефективність роботи підприємства. Питання планування витрат розглядають у своїх роботах І. О. Басманов, К. Друри, І. М. Петрович, С. Ф. Покропивний, Ю. С. Цал-Цалко, Н. О. Парфенцева, С. А. Ніколаєва, П. Д. Брант та інші.

Для самостійних товаровиробників, що працюють на ринку, незалежно від форми власності, питання про ціни — це питання їх існування та достатку. Ціни визначають структуру виробництва, вирішально впливають на рух матеріальних потоків, розподіл товарної маси, рівень дохідності підприємства. Ціна визначає рентабельність та прибутковість, з чого складається уявлення про життєздатність підприємства, є значним елементом, що визначає фінансову стабільність, і важливим засобом для підвищення рівня конкурентоспроможності. Ціноутворення — один із засобів досягнення цілей підприємства.

Побудова ефективної цінової політики є однією з головних передумов прибуткової роботи підприємства. При виборі методів

формування цінової політики на неї впливає значна кількість різноманітних факторів, основними з яких є покупці, конкуренти, витрати, державне регулювання. Політика цін включає цілі цінової політики, стратегії, тактику, методи ціноутворення і має істотне значення для підвищення ефективності діяльності високотехнологічних, наукомістких підприємств.

Отже, вирішення такої практичної проблеми, як удосконалення процесів планування витрат та ціноутворення на підприємствах машинобудівної галузі вимагає наукових рішень, що зможуть забезпечити конкурентоспроможність та прибуткову діяльність цих підприємств. Розробка та впровадження науково обґрунтованих розробок в сфері планування витрат і ціноутворення дозволить підприємствам галузі конкурувати за цінами на ринку своєї продукції, отримати додаткові джерела інвестування, покращити якість продукції, що допоможе відстояти традиційні та завоювати нові ринки збуту.

Лозовик Ю. М.

ст. викл. кафедри стратегії підприємств
Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана

МУЛЬТИРІВНОВАГА І ДИНАМІКА У МОДЕЛЯХ ОЛІГОПОЛІЇ З НЕЛІНІЙНОЮ ФУНКЦІЄЮ РИНКОВОГО ПОПИТУ

Відкриття хаосу в економічних системах поставило під сумнів велику кількість наукових робіт з переважним використанням лінійного характеру розвитку динамічних систем:

- по-перше, на даному етапі розвитку ринкових структур досить складно, а в більшості випадків неможливо, однозначно оцінити поведінку підприємств за допомогою використання лінійних залежностей;
- по-друге, при моделюванні поведінки олігополістів частіше за все враховується невелика кількість змінних, як правило, ціна і обсяг виробництва, витрати, що значно обмежує можливості дослідження;
- по-третє, складності чи неможливість застосування даних моделей на практиці.

Одним із найважливіших напрямків наукового дослідження є проблема визначення типу поведінки динамічної системи.